

Til
Helse- og omsorgsdepartementet

Høring om miljø og helse i barnehage, skole og skolefritidsordninger – ny forskrift

Innledning

Det vises til utsendt høringsnotat om ny forskrift om miljø og helse i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. Det tas her utgangspunkt i at gjeldende forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler i hovedsak videreføres, men at ny forskrift skal regulere det fysiske miljøet og at det psykososiale miljøet skal reguleres i opplæringsloven og barnehageloven. Foreslåtte endringer for sistnevnte ble sendt ut fra Kunnskapsdepartementet på høring denne høsten. Statped har sendt inn høringssvar på dette og vil vise også til våre synspunkter der.

Denne høringen er da i hovedsak rettet mot helse, miljø og sikkerhet for barn, foreldre og ansatte.

Lovverk og internasjonale konvensjoner for vårt område:

Statped er en del av den offentlige forvaltningen som har ansvar for at personer med ulike funksjonsnedsettelse mottar den bistand og hjelp som de har rett på. Vårt arbeid er forankret i opplæringsloven og barnehageloven spesielt, men også Norges Diskriminerings- og tilgjengelighetslov med forbud mot å diskriminere funksjonshemmede i utdanning, arbeidsliv og andre samfunns områder.

Vi vil også vise til FN konvensjonen for mennesker med funksjonsnedsettelse fra 2006, ratifisert av Norge 3.juni 2013, som følges opp av FN komite for dette området - kalt CRPD. FN komiteen CRPD avga en rapport til norske myndigheter sist 9. april 2019. Komiteen uttrykte bekymring for flere områder hvor vårt arbeid i Norge ikke er godt nok. For Statped er det særlig to områder i rapporten som berører vårt oppdrag:

- Kommunal ulikhet i tilbudet for personer med funksjonsnedsettelse
- Fremdeles for stor vekt på medisinsk forståelse og mangel på sosiale perspektiver i arbeid med personer med funksjonsnedsettelse

Statped er også opptatt av forvaltningen og implementeringen av FNs Barnekonvensjon som er overordnet vår nasjonale lovgivning. Barn med funksjonsnedsettelse har her sitt eget kapittel og FNs barnekomite avga sin tilbakemelding om status til norske myndigheter senest 4.juli 2018. Denne komiteen er også bekymret for geografisk ulikhet i tilbud og

tjenester, samt at Norge får kritikk for manglende oppfølging av reell inkludering av barn og unge med spesielle behov.

Statped har sitt hovedfokus på tidlig innsats og inkludering for alle og arbeider for å forbedre de områdene FN kritiserer i sine tilbakemeldingsrapporter til Norge.

Utfordringer og forslag til endringer

Høringsnotatet tar opp følgende områder: (*Utdrag fra høringsbrevet*)

- *Tydligere krav til helsemessig tilfredsstillende drift mht miljøfaktorer og til utforming av uteområder og lokaler og forebygging av skader, ulykker og alvorlige hendelser*
- *SFO og leksehjelpsordninger inkluderes i forskriftens virkeområde*
- *Godkjenningskravet erstattes av krav om oppstartsgodkjenning og vedlikeholdsplan*
- *Krav om internkontroll etter modell av internkontrollbestemmelsen i ny kommunelov*
- *Krav om tilstrekkelig tid og ro til å spise*
- *Tydligere bestemmelse om kommunens oppfølging av henvendelser som bygger på folkehelselovens tilsynssystem, men bedre harmonisert med sektorregelverket*

Det regelverk som eksisterer i dag for fysisk miljø i barnehager og skoler anses som uoversiktlig og i noen tilfeller dobbeltregulert. Folkehelseloven har et befolkningsperspektiv, opplæringsloven inneholder individers rettigheter (bla §9A) og barnehageloven stiller ingen eksplisitte krav til det fysiske miljøet. Kartlegginger de siste årene har vist at det fysiske miljøet i barnehager og skoler ikke er tilfredsstillende. Både rettigheter som kan håndheves, klageordninger og tilsynssystemer må gjennomgås. Det er stort behov for harmonisering og samkjøring, slik at regelverket også lettere både kan etterleves og kontrolleres.

Statped noterer seg at ny forskrift ikke tar opp i seg noe mer spesifikt om universell utforming ifht fysisk miljø og helse. Det er heller ikke tatt inn IKT som en del av den universelle utformingen som påvirker miljø og helse (tilrettelegging). Vi ber om at forskriften sier noe mer konkret om universell utforming slik at dette er førende for videre presiseringer i veiledere o.a. Det som allerede er tatt inn i Helsedirektoratets veiledere for henholdsvis skole og barnehage må utvikles nærmere på disse punktene. Videre foreslår departementet at krav til lys- og lydforhold videreføres som egne bestemmelser, men med mer presise formuleringer i ny forskrift §§ 7 og 8. Veileder til forskriften bør omtale faktorer knyttet til lyd og lys som kan ha betydning for barnehagebarn og elevers trivsel, helse og læring, samt gi konkrete henvisninger til relevante retningslinjer og anbefalinger. Dette er svært viktige punkter for Statpeds brukergrupper – se vår hjemmeside på lenkene;

<https://www.statped.no/horsel/tilrettelegging/horselsnedsettelse-og-fysisk-tilrettelegging/>

<https://www.statped.no/syn/syn-og-lydmiljo/>

Vi vil påpeke at en veileder er ikke juridisk bindende for eier av virksomheten. Dersom det er slik at det er veilederne som skal definere hva som er tilfredsstillende standard/at virksomheten drifter helsemessig tilfredsstillende, så står vi raskt ovenfor store geografiske forskjeller og det kan være vanskelig å påklage det man oppfatter som ikke tilfredsstillende. Det sies dog i notatet at flere av bestemmelsene i ny forskrift foreslås utformet som funksjonskrav og skal angi en «**rettslig standard**». Vi forutsetter at dette også må gjelde punkter om universell utforming. Videre er forslaget at det er virksomheten som selv skal vurdere hvordan kravet kan oppfylles. Innholdet vil knyttes til helsefaglige vurderinger og faglige normer og veiledere. Ved avvik skal virksomheten selv dokumentere om det er tilfredsstillende.

Statped ser at klagegangen og forankring i lovverket er forsøkt løst i endringene, men vi er usikre på om høringsforslaget slik det foreligger vil medføre **faktisk forbedring av helse og miljø i barnehager og skoler**. Videre ber vi om at universell utforming blir tydeliggjort også i forskriften, og vi ber om å bli konsultert/involvert når innholdet i veilederne skal endres.

Ansvars plassering og tilsyn

Nettopp med utgangspunkt i de store variasjonene som er i Norge knyttet til kommunal drift av barnehager og skoler, spesielt med søkelys på barn med funksjonsnedsettelse og inkludering, så er Statped også bekymret for at kommunene i så stor grad skal ha ansvaret for tilsyn. Dette handler mye om ressurser og prioriteringer og vi ser at departementet mener at eier av virksomheten som faktisk foretar prioriteringene bør ha tilsynsmyndigheten. I et brukerperspektiv er det lite tilfredsstillende at man ikke får sikret likhet i standardene (utover det som da blir en rettslig standard). Det kan være en viss sikkerhetsventil her at det innføres medvirkning fra brukerne i utføringen av tilsyn. I tillegg vil vi be departementet ved Helsedirektoratet holde oversikt ved rapportering over hvordan dette faller ut fremover – om endringene medfører en faktisk forbedring av barns helse og miljø.

Internkontroll og vedlikeholdsplan

Statped støtter forslagene i høringsnotatet. Vi vil understreke igjen at verken internkontroll eller vedlikeholdsplan sikrer at man drifter tilfredsstillende, da fokus her er på hvordan man gjør det og ikke om de riktige tiltakene er satt inn.

Informasjonsplikt

Statped støtter forslagene her og er tilfreds med at departementet ønsker informerte brukere som vet at de kan klage og hvor en kan henvende seg. Vi avventer at det også er klart hva man kan forvente seg av nivå/standarder og faktisk innhold for helsemessig tilfredsstillende virksomhet, slik at også brukerne vet hva man kan forvente. Vi er særlig opptatt av våre brukergrupper – barn og unge med funksjonsnedsettelse og hva de kan forvente av forbedringer for å ha et helse- og miljømessig godt og tilfredsstillende barnehage- eller skoletilbud.

Med hilsen

Kristina Medin
avdelingsdirektør

Stine Øvrebø
Rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert

